

Folk, ungt Tyende, opstaa disse to Spørgsmaal: Kan man faa nok af saadanne faste Folk og Tyende, og kan det betale sig for en almindelig Gaardmand at holde saa mange faste Folk Aaret rundt, at han til enhver Tid kan faa sit Arbejde udført af sine egne Folk? Jeg vil ikke svare noget bestemt derpaa. Jeg er mest tilbøjelig til at tro, at man maa svare Nej paa begge Spørgsmaal. Saa kommer det næste, at kan man ikke faa tilstrækkelig af faste Folk, maa man gøre et af to, enten indskrænke Driften, lade Dele af Jorden ligge udyrket hen, lægge mere ud med Græs, i det hele indføre en mere ekstensiv Drift, som ikke fordrer saa megen Arbejdskraft som den intensive, eller ogsaa maa man indforkrive fremmede Arbejdere, som man allerede nu gør efter en temmelig stor Maalestok. Jeg tror, begge Dele er uheldigt. Jeg tror, det er et Tab for Samfundet, om man skal indskrænke Produktionen af vor Jord, og jo mere fremmed Arbejdskraft man kalder ind i Landet, jo større Tab er det for Samfundet. Det vilde være bedre, om de danske Arbejdere producerede disse Værdier og lod dem blive her i Landet, thi de fremmede Arbejdere rejse jo hjem hvert Efteraar med hver 2—300 Kr. i Lommen i danske Penge.

Jeg mener, at en stor Del af de Husmænd, som faa disse Jordlodder, før eller senere — efter min Mening temmelig hurtigt — ville opdage, at de rent økonomisk staa sig ved at gaa ud en Gang imellem og tjene sig en Dagløn, naar de kunne faa rimelig Betaling, og naar de kunne faa Tid for deres egen Bedrift. I human eller social Henseende lide de intet som helst derved. Ordenen i Husmandens Hjem, Røgten og Plejen af hans Børn lider ikke under, at Manden gaar ud paa Arbejde. Alle Forstyrrelserne i Familielivet, Uroen og Uhyggen i Hjemmet og den baade legemlige og aandelige Vanrøgt af Børnene, der kan blive Tale om, fremkommer først, naar Konen, Moderen, ogsaa skal arbejde udenfor sit eget Hjem, saaledes som Tilfældet i Regelen er ude paa Landet hos Indsiddere og jordløse Husmænd, hvor Konen forlader Hjemmet om Morgenen sammen med Manden for at gaa paa Arbejde i Roemarken, eller hvor det nu er, medens Hjemmet og Børnene maa passe sig selv. Dette uheldige Forhold findes for øvrigt ikke alene i Arbejderhjem paa Landet, men lige saa fuldt i Byarbejderhjem. Der forlade Manden og Konen om Morgenen Hjemmet og gaa paa Arbejde, enten paa

Fabrik eller andetsteds, og de vende først hjem, naar Arbejdstiden er endt, saa at Hjemmet og Børnene ere overladte til sig selv Dagen lang. Naar de komme hjem om Aftenen, er der Uryddelighed, Uorden og Uhygge i Hjemmet, og Børnene ere sløve og have iturevet Tøj og have lært en Mængde Unoder ved at løbe paa Gaden, om de ikke have lært noget værre. Naar Konen kommer hjem, træet af Dagens Slid og Møje, skal hun først lave en Smule varm Mad til sig selv, Manden og Familien i det hele, og naar den er spist, og hun har vasket op, kan man nok forstaa, at det, hun først og fremmest trænger til, er Ro og Hvile. Ingen kan bebrejde hende, om hun mangler Lyst og Kraft til at rydde op for at skaffe Orden og Hygge i sit Hjem, tage sig af Børnene og deres Tøj. Nej, saa sidde Mand og Kone sløvt og stille hen, og efterhaanden vænne de sig til Uhyggen i Hjemmet, hvis da Manden i det hele finder sig i at blive hjemme, thi mange Gange gaar han for at komme ud af det Roderi paa Beværtning, hvor han sidder med Kammerater, og først sætter Kursen hjemad, naar han skal i Seng. Hjemmet indskrænker sig saa til at blive et fælles Hvile- og Sovested, og egentligt Familieliv er der ikke Tale om. Efter min Mening burde en gift Kone, hvor der er flere ukonfirmerede Børn i Hjemmet, ikke have Lov til at arbejde udenfor Hjemmet. Her er der fuldt op af nyttig og god Beskæftigelse for hende ved at tage sig af selve Hjemmet og Børnenes Røgt, Pleje og Opdragelse.

Selv om den Jordlod, en Landarbejder faar, kun medfører den ene Fordel, at Konen nødvendigvis maa blive hjemme hele Dagen for at passe sit Hus, sine Børn og sine Kreaturer og luge sine egne Roer, vil denne ene Fordel være mere end nok for mig til at ønske af mit hele Hjerte, at hver eneste Landarbejder, jordløs Husmand og mange andre maatte komme i Besiddelse af en saadan Lod, thi naar blot Konen er hjemme, er baade den humane og i det væsentlige den sociale Side af dette Spørgsmaal løst. Om Manden skal gaa ud og arbejde, er et rent økonomisk Spørgsmaal, som man ganske roligt kan lade ham selv afgøre.

Jeg har anstillet nogle sammenlignende Beregninger over to lige store Husmandsbrug, hvor der kan holdes 3 Køer og 1 Hest eller 4 Køer og ingen Hest. Det er ikke nogen specificeret Beregning af Indtægter og Udgifter, men en Sammenligning af det Nettoudbytte, som saa-